

Các vấn đề về tài nguyên nước ở lưu vực sông Mê Công và Srê Pôk

Hợp tác giữa hai quốc gia
Campuchia và Việt Nam

Campuchia và Việt Nam cùng chung các sông Mê Công và Srê Pôk, là những nhánh chính ở lưu vực sông Mê Công. Trong 20 năm qua, hai lưu vực đã trải qua quá trình phát triển nhanh từ thủy điện, khai mỏ, thủy lợi, nông nghiệp đến khai thác gỗ hợp pháp và bất hợp pháp. Tình trạng này gây ra lũ quét, hạn hán, suy giảm lượng đánh bắt cá, thay đổi dòng chảy sông, ô nhiễm, mất đa dạng sinh học và những vấn đề khác tác động đến các cộng đồng địa phương ở cả hai quốc gia.

Để quản lý tốt hơn các nguồn tài nguyên chung ở lưu vực sông Mê Công-Srê Pôk trong khi giảm thiểu những tác động của quá trình phát triển, Campuchia và Việt Nam đang tăng cường hợp tác và đối thoại thông qua dự án song phương được Ủy hội Sông Mê Công (MRC) hỗ trợ.

Sau khi tiến hành nhiều khảo sát thực địa và tham vấn các quan chức chính phủ cùng các đối tượng liên quan ở địa phương, Campuchia và Việt Nam đã xác định sáu vấn đề ưu tiên cho hợp tác và phối hợp xuyên biên giới.

Các vấn đề quản lý nước xuyên biên giới mang tính ưu tiên:

Sáu vấn đề đã xác định được mô tả trong báo cáo kỹ thuật chung có tiêu đề **Các vấn đề quản lý tài nguyên nước xuyên biên giới tại lưu vực sông Mê Công và Srê Pôk của Campuchia và Việt Nam**, xuất bản tháng 9/2017.

1 **Giám sát và đánh giá dòng chảy sông:** Cả hai quốc gia đều chưa tiến hành đánh giá tài nguyên nước và các kịch bản phát triển thượng lưu sông để hiểu hơn những ảnh hưởng tiềm năng của việc vận hành thủy điện đối với toàn bộ lưu vực Mê Công-Srê Pôk. Các dữ liệu tài nguyên nước dài hạn (ví dụ mực nước, xả nước, lượng mưa và chất lượng nước) của toàn bộ lưu vực nói chung còn thiếu nhất quán và thiếu sự tin cậy. Cả hai quốc gia cần tăng cường quá trình đánh giá và giám sát tài nguyên nước để hỗ trợ việc ra quyết định và sự phát triển bền vững lâu dài của các lưu vực.

MỘT VÀI NÉT VỀ DỰ ÁN SÊ SAN-SRÊ PÔK

Dự án Quản lý tài nguyên nước lưu vực sông Mê Công Srê Pôk là một trong năm sáng kiến song phương của MRC nhằm giải quyết các vấn đề về quản lý và quy hoạch tài nguyên nước xuyên biên giới thông qua hợp tác. Được Ngân hàng Thế giới tài trợ, dự án thúc đẩy các hành động phối hợp tuân theo các nguyên tắc về Quản lý Tổng hợp Tài nguyên nước (IWRM), một khái niệm tổng thể nhằm cân bằng các nhu cầu phát triển kinh tế-xã hội cũng như bảo vệ môi trường trong các cộng đồng ven sông. Dự án sẽ trang bị cho cả hai quốc gia năng lực và các công cụ để tiếp tục những hoạt động chung của họ kể cả sau khi đã kết thúc.

QUỐC GIA:
Campuchia và Việt Nam

NGÂN SÁCH:
US\$ 354.000

THỜI HẠN:
Tháng 5/2014–2018

Các cơ chế cảnh báo và dự báo lũ lụt: Cả hai quốc gia đưa ra dự báo và cảnh báo sớm lũ lụt trong phạm vi lãnh thổ của mình, trao đổi thông tin về lũ lụt và vận hành các đập thủy điện ở cấp chính phủ. Tuy nhiên, thông tin này lại khó tiếp cận chính quyền và cộng đồng địa phương liên quan đến cảnh báo và dự báo lũ lụt xuyên biên giới. Việc này dẫn tới tình trạng lũ lụt bất ngờ và gây hại cho các vùng hạ nguồn, cùng mực nước thấp hơn bình thường ở thượng nguồn vốn có thể ảnh hưởng đến sản xuất năng lượng vào mùa khô sau đó. Cả hai quốc gia cần một hệ thống dự báo lũ hiệu quả và cơ chế trao đổi dữ liệu cho cảnh báo sớm và phổ biến kịp thời tới các cộng đồng.

Các cơ chế liên lạc và chia sẻ thông tin: Campuchia và Việt Nam đã nỗ lực xây dựng các hệ thống cảnh báo sớm xuyên quốc gia phát đi thông báo xả nước từ các đập thủy điện nhưng cho đến nay vẫn tỏ ra kém hiệu quả trong việc cung cấp thông tin kịp thời và tương thích cho các cộng đồng chịu ảnh hưởng. Với việc phát triển thủy điện bậc thang trên sông Sê San-Srê Pôk, cần thành lập một hệ thống dự báo lũ hiệu quả và một cơ chế trao đổi dữ liệu đầy đủ để tạo điều kiện cảnh báo và phổ biến kịp thời thông tin tương ứng ở cấp địa phương.

Các biện pháp giảm nhẹ nhằm giải quyết tác động của phát triển thủy điện: Các dự án thủy điện trước đây, nông nghiệp thâm canh và các hoạt động khác ở lưu vực sông Sê San-Srê Pôk được triển khai mà thiếu tính toán đầy đủ về những tác động xuyên biên giới liên quan đến môi trường và xã hội như tình trạng giảm năng suất thủy sản, tiếp cận nước sạch và an toàn và xói lở bờ sông. Không có những đánh giá phù hợp trên cả lưu vực, không thể đưa ra những biện pháp giảm nhẹ để ngăn những tác động tiêu cực. Cả hai quốc gia cần tạo ra cơ chế để xác định những giải pháp hiệu quả nhằm giảm thiểu những tác động này.

Năng lực thể chế cho việc phối hợp xuyên biên giới: Campuchia và Việt Nam thiếu các chuyên gia thủy văn, chuyên gia môi trường, chuyên gia mô hình, kỹ sư thủy lợi và chuyên gia quy hoạch tài nguyên nước chuyên nghiệp. Họ cũng không có đủ kiến thức kỹ thuật và quản lý, và còn hạn chế kinh nghiệm về đàm phán tài nguyên nước xuyên biên giới. Cả hai quốc gia cần xây dựng năng lực cho cán bộ của mình về thu thập và phân tích dữ liệu, mô hình hóa, dự báo, đánh giá tác động và quản lý rủi ro thiên tai.

Tham gia và nhận thức của các bên liên quan về quản lý nước: Việc phát triển các đập thượng nguồn cho thấy sự tham gia rất hạn chế của cộng đồng, các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức xã hội dân sự và giới học thuật, khiến cho cư dân hạ nguồn không nhận thức được những ảnh hưởng chắc chắn sẽ đến như lũ quét, ô nhiễm và suy thoái chất lượng nước. Rất cần nâng cao nhận thức và bảo đảm sự tham gia mang tính xây dựng của các bên liên quan ở cả thượng nguồn và hạ nguồn trong quá trình ra quyết định (quy hoạch và quản lý).

Hành động chung:

Campuchia và Việt Nam đã nhất trí thực hiện một số bước đi nhằm giải quyết những vấn đề ưu tiên xuyên biên giới thông qua dự án song phương:

1. Thiết lập các cơ chế phối hợp xuyên biên giới để cải thiện việc chia sẻ dữ liệu và cùng quản lý các tài nguyên nước dùng chung
2. Xây dựng một kế hoạch hành động chung để triển khai các cơ chế phối hợp

Khi dự án hoàn thành, kỳ vọng rằng hai nước có thể tiếp tục đối thoại xuyên biên giới và cùng thực hiện các hành động đã lên kế hoạch. Những nỗ lực dài hạn sẽ giúp tăng hợp tác nguồn nước xuyên biên giới ở cấp tỉnh giữa hai bên và chuẩn bị tốt hơn cho người dân địa phương về những dự án phát triển khác.

Ban thư ký Ủy hội Sông Mê Công

P.O. Box 6101, 184 đường Fa Ngoum
18, Ban Sithane Neua, quận Sikhottabong,
Vientiane 01000, CHDCND Lào
ĐT: + 856 21 263 263
Fax: + 856 21 263 264
e-mail: mrcs@mrcmekong.org
www.mrcmekong.org